

se vpraša, kam je dal podarjeni denar. Nekako boječe odgovori deček : »Veličanstvo, denar sem poslal svojemu ubogemu očetu. Služili so kot častnik pri vojaki, pa so bili odpuščeni brez pokojnine in sedaj morajo živeti v revščini.«

»Bog ti povrni, Vukasović«, reče cesarica, položi svojo roko dečku na ramo in pravi: »Pojdi v klop in piši očetu pismo, ki ti je bom narekovala!« Vukasović gre v klop, vzame pero in cesarica mu narekuje:

»Ljubi oče!

Pismo, ki Vam je pišem, narekuje mi cesarica sama. Moje obnašanje, moja pridnost in posebno moja otroška ljubezen do mojega dobrega očeta je bila cesarici tako všeč, da bode te Vi dobivali odslej vsako leto 200 goldinarjev pokojnine, meni je pa cesarica zopet podarila 24 cekinov.«

Solze veselja in hvaležnosti so se pokazale Vukasoviću v očeh in poljubil je roko dobri cesarici. Obetal je, da bo vedno priden, da bode tako dejansko pokazal svojo hvaležnost. Kakor je obetal, tako je tudi ravnal. Že v svojem 23. letu se je pokazal hrabrega junaka v boju zoper Bavarce, in cesar Jožef II. mu je podelil red Marije Terezije kot plačilo za izvanredno hrabrost. Odlikoval se je v vseh bitkah, dokler ni pri Ogrunu l. 1809. dobil smrtne rane.

Kakor za staro ženico v Luksenburgu in za mladega Vukasovića imela je Marija Terezija skrb za vse podložnike. Zato so jo vsi spoštovali in ljubili kot svojo mater.

P o m l a d.

Pomladni čas, preljubi čas,
Po zemlji cvetke nosi;
Že došel tudi je do nas,
Povsodi cvetke trosi.

Vijolice že dijejo
Iz travice zelene;
Marjetice i klijejo
In primule rumene.

V obleko novo in krasno
Vsa zemlja se oblači:
Komú li v srcu je hudó,
Komú se čelo mrači?

A. P.

Zimski pevci.

(Obraz iz prirode. — Piše Stánon.)

(Konec.)

Msredi našega gozdiča je precejšen prostor. Ob veliki skali stoji mnogo golega ščetičja in repičja, katero je pognalo po letu svoje dolge bili. Tropa krasnobojnih ptičev je priletela čez hrib in se spustila na suho steblovje ob skali.

Ne navadno lepi so ti ptiči, prav v svatovski obleki. Iz pisanega blaga jim je umerjena obleka. Ne imenujejo se zastonj liščki.

Ne bomo opisovali liščkove obleke, poslušajmo rajše pravljico, ki nam razlaga, kako je dobil lišček svoje raznobarvno perje.

»Ko je ljubi Bog v začetku sveta — tako nekako pripoveduje pravljica — ustvaril ptice, imele so še vse brezbarvne suknjice. Zato je velel prinesiti posodice z raznovrstnimi barvami, s katerimi je na to pobarval vsem pticam obleko. Že so bile odletele vse ptice vsaka drugače pobarvana, ko pride lišček na vrsto

»Moj ljubček, prepozen si; vse posodice so prazne«, mu veli gospod Bog. Žalosten stoji lišček in poželjivo steza glavo v vsako posodo. Nekoliko je sicer še ostalo v vsaki posodi, a za celo suknjico ni nobene barve dovolj. Ubogi ptiček premišljuje in premišljuje, slednjič poprosi Boga, naj ga pobarva z vsako barvo nekoliko.

Gospod Bog mu usliši prošnjo. Iz prve posode pobere poslednjo rdečo barvo ter mu pobarva ž njo čelo in grlo. Z belo barvo, s katero je počastil veličastnega labuda, mu pobarva trebuh in konec repa, s črno teme, tilnik in rep, z rjavo hrbet, a z rumeno mu naredi na črnobaržunastih perotnicah lepe proge.

Lišček je pri nas navaden gost, kateri nas tudi po zimi ne zapusti. Po letu se drži naših vrtov, cest in logov, kjer si spleta tudi gnezdo. Po zimi pa leta v večjih družbah po hribih od vasi do vasi. Prav lepo je videti, ako leté čez jednolično, skoro pusto zimsko odejo ti krasni pestrobarvni pevci.

Zaradi lične zunanosti, še več pa zavoljo lepega petja zapirajo ga ljudje v kletke, kjer precěj časa živi. Lahko se tudi nauči malih umetnostij. Skrbni opazovalec Len z pripoveduje o liščku, kateri je z lunto sprožil mal topič, na povelje se naredil mrtvega, zopet oživel in na straži stal.

Nižje v gozdiču se glasi ščin kovec na starem hrastu s svojim značilnim: »čin, čin, čin«. Nekako žalostno odmeva njegov klic v mrzli zimi. Ni čuda, da je postal prej tako veseli pevec sedaj otožen. Večina tovarišev in vse tovarišice so odšle v jeseni na jug, a njemu kot junaku se ni spodobilo bežati pred mrazom. Zato je ostal doma. Nekoliko je bil vsekako pozabil, kako huda prede ptičem, ki ostanejo i po zimi pri nas. Sedaj pač vé, kaj se pravi skušati zimske nadloge. Na hrastovi veji čepi in prezeba; z otožnim glasom kliče tovariše iz okolice k sebi, da bi v prijateljskem pogovoru pozabil mraz in glad.

»Čin, čin, čin« glasi se vedno močnejše njegovo klicanje. Tam za gozdom se mu po dolgem čivkanju odzove drugi, čez nekaj časa tretji tovariš. Sèm od vasi prileté še drugi trije, večinoma lanski mladiči, kateri prvo leto skušajo zimski mraz. Vsa šestorica se zbere na starem hrastu. Naš junak počene pod rjavo suho listje, katerega ni mogla otresti decemberska slana in burja raz vej, drugi se uvrsté okrog njega. Nekoliko časa se pogovarjajo mej seboj o mrazu, o gladu, o vsem, kar jih tare in stiska; nato pa povzame besedo naš junak. Navdušeno jim popisuje veselje, katero bo zavladalo v pomladi po teh logih in gozdih. Ko bo po odhodu zime zopet zazelenela strma reber, ko se bo v zelenem bukovju oglasila kukavica, ko bodo zopet vse ptice selivke prišpele nazaj, takrat bodo prileteli i njihovi tovariši in tovarišice in napolnili z

jarnim petjem brsteče vrtove in gozdove. Ob takem pripovedovanju se tako zamislijo v prihodnje veselje, da popolnoma pozabijo na mráz in glad.

Oglejmo si sedaj jednega ali drugega izmed družbe.

Že na prvi pogled zapazimo, da je ščinkovec v rodu z vrabcem; toda vitkejša postava in lepše perje ga povzdiguje nad drznega lahkoživca. Na glavi ima namreč modrikasto kapico, prsa so mu rdečkasta, hrbet rjav, trebuh bel, perotnice pa črnopasaste. — Ščinkovec je naš najnavadnejši ptič in spada k najboljšim pevcem, ki oživljajo naše gozdove s svojim glasnim petjem. Zato so mu tudi ptičarji vedno za petami.

V toplih zimah ostanejo ščinkovci pri nas in preletavajo od skednjev do kozolcev, kjer dobé kako drobtino. Samice so za zimo bolj občutljive, zato odleté v jeseni na jug. V hudih zimah jim sledé tudi nekateri samci.

Tako pohajajoči po našem gozdiču zaslišimo najedenkrat živahno dleskanje in frfotanje. Ko se oziramo radovedno okrog, zagledamo po vejah borovcev in smrek več zelo čudnih ptičev. Imenujejo se krivokljuni. Kakor opice skačejo in plezajo po vejah ter se oprijemljejo s kljunom in kremplji. Po zunanosti in kretanju so zelo podobni papigam.

In kaj še zapazimo? Glej, tam v goščavi znašata samec in samica dračje za gnezdo. Menda vendar ne bosta sedaj v zimi gojila mladičev? Toda na drugi smreki tiči med rogovilami že dodelano gnezdo drugega para, rjava samica sedi na gnezdu. Krepki samec leta okrog, lušči iz češarkovih lusk semena ter jih nosi samici v gnezdo. Pri tem poslu pa prepeva s svojim prijetnim glasom vedno se ponavljajočo kitico svoje popevke. Ta je sicer kratka in proti koncu malo zmešana, a vendar še dosti lepa. Čudni ptič zaslúži po vsej pravici, da ga ogledamo natančneje.

Krepko truplo mu je zajetno in pokrito z gostim perjem, katero je pri samcu po hrbtu in trebuhu lepo rdeče; na perotnicah in v repu pa črno in sivo pasasto. Najbolj čuden je njegov krivi kljun, kateri mu je dal ime. Gornja čeljust se namreč križa s spodnjo, prva je obrnena navzdol, druga navzgor.

Pri luščenju semen iz češarkov mu je tako ustvarjeni kljun neobhodno potreben. Z ostrimi zakrivljenimi čeljustmi odpre trdi plod in pobere z jezikom jedrca iz njega. Čudno je to, da imajo mladiči dolgo raven kljun tudi potem, ko zapusté gnezdo. Stara dva jih morata hraniti tako dolgo, da dobé trdne in zakrivljene kljune, s katerimi si morejo iskati potrebno hrano.

Zakaj ima krivokljun zakrivljen kljun, pové nam legenda. V nji se pripoveduje, da je hotel usmiljeni ptič na križu visečemu Zveličarju izpuliti železne žreblje na rokah in nogah. Pri tem si je skrivil kljun in si okrvavel glavo in vrat. Legenda dostavlja, da mu je Bog podelil za njegovo usmiljenost to posebnost, da sme gnezditi v najhujši zimi in poleg tega tudi nestrohljivost. In res strohni krivokljunovo truplo zelo počasi. Kajti smola, katero vsprejema krivokljun s hrano v sé, pronica in prevzame mu sčasoma vse meso, katero ne začne pri mrtvem ptiču takoj gniti, ampak se posuši in zelo počasi strohni.

Marljivost.

